

AKERS DØLEN

NR 1 - 98

**MEDLEMSBLAD FOR
GRORUDDALEN HISTORIELAG**

FEBRUAR 1998

Innhold

-
- 1. Lederens spalte side 2**
 - 2. Program side 3**
 - 3. Bruksrett til fotomateriale side 3**
 - 4. Kulturminneåret 1997 side 4**
 - 5. Prosjekt Aker/Oslo 1948-1998 side 5**
 - 6. Styrets sammensetning side 6**
 - 7. Litteratur side 7**

Historie er spennende!

Lederens spalte**Kjære medlemmer - Godt nytt år!**

Før vi begynner å fortelle hva som skal skje i 1998, er det fristende å dvele litt ved de resultatene som ble oppnådd i 1997 ved å gjengi deler av to brev som vi har mottatt:

Fra Byantikvaren:

«Til erkjentlighet for bemerkelsesverdig innsats i den lokale Kulturminnestafetten i Oslo 1997 bevilger Byantikvaren kr. 10.500,- inklusive det bidrag som tilfaller Oslo for byens bidrag til den nasjonale Kulturminnestafetten til Groruddalen Historielag for fortsatt arbeide med dokumentasjon av viktige kulturminner i Groruddalen».

Fra Ordføreren i Oslo:

«I erkjennelse av den betydelige innsats Historielaget gjør og i overensstemmelse med mitt tilsagn på Hovedøya, har jeg gleden av å vedlegge kr. 10.000,- i sjekk som støtte til Historielaget arbeid. Jeg håper dette kan inspirere til innsats frem mot jubileumsåret».

Dette betyr at Historielaget har mottatt vel kr. 20000,- for vår innsats i Kulturminneåret 1997. Ordføreren snakker om «jubileumsåret» og mener nok 1000-års jubileet for Oslo i år 2000.

Det nye året ser ut til å bli like travelt som 1997. Den selvoppnevnte gruppen som samarbeidet om Kulturminnestafetten 1997 ønsket å fortsette samarbeidet. Etter en henvendelse til de seks bydelene har Historielaget fått positiv tilbakemelding om at de ønsker å fortsette samarbeidet. Gruppen vil nå få et mer offisielt preg, under navnet Groruddalens Kulturminnegruppe (GK). GK samarbeider om et meget spennende prosjekt i forbindelse med at det er 50 år siden Aker Kommune ble innlemmet i Oslo. Planlegging av aktivitetene er i gang. Les mer om prosjektet på side 5. Prosjektet vil bli avsluttet i desember i år.

I tillegg til at Historielaget vil delta i bydelenes kulturarrangementer, vil vi selv sagt gjennomføre våre tradisjonelle vandringer og møter. Dato er ikke fastsatt på alle våre aktiviteter ennå.

Oslo i februar 1998 Leif Frantzen

Program 1998

Mars:	Velkomstmøter for nye medlemmer.
1. April:	Åpent møte: Den historiske pilegrimsleden fra Oslo til Hamar. Lysbildeforedrag av Eivind Luthen, Pilegrimskontoret
Mai:	Kulturfestival i Grorud bydel
5. 6. 7. Juni:	Bydelsdager Furuset bydel
5. 6. 7. Juni:	Kaupang på Årvoll Gård, Bjerke bydel
11. juni:	Historisk vandring med guide fra Bånkall Gård til Rommiskolen
13. juni:	Hagefest på Linderud Gård, Bjerke bydel
14. Juni:	Historisk vandring med guide langs Oldtidsveien over Gjelleråsen
Juni:	Historisk vandring på Rødtvet
August:	Historisk vandring i Bjerke bydel
September:	Historisk vandring Romsås rundt med innlagt sopptur sammen med geolog og botaniker.
27. Oktober:	Årsmøte
November:	Åpent medlemsmøte

Det er i skrivende stund mange datoer og mange detaljer som mangler. Vi lover å holde medlemmene våre oppdatert etter hvert som detaljene faller på plass. Vi forbeholder oss rett til forandring i programmet.

Bruksrett til fotomateriale.

Groruddalen Historielag har gjennom årene mottatt en mengde bilder fra våre medlemmer og andre historisk interesserte mennesker. Bildene har vært brukt i forbindelse med utgivelse av våre årbøker og er i noen grad utstilt ved forskjellige lokale arrangementer.

Også Historielaget må følge med utviklingen, og en viktig del av vår virksomhet er å formidle Groruddalens historie til så mange som mulig. I den forbindelse planlegger vi, i samarbeid med Deichmanske Bibliotek, å legge hele vår bildesamling ut på Internett. Dette medfører at bildene vil bli tilgjengelig for alle som vil søke i denne databasen. På det tidspunktet bildene ble gitt, var det knapt noen som kunne forestille seg at bildene kunne bli brukt på denne måten.

For å unngå tvister, vil giverne få tilsendt forslag til en avtale som spesifiserer Historielagets bruksrett til bildene.

Kulturminneåret 1997

I forbindelse med Kulturminneåret 1997 valgte hver enkelt bydel sitt kulturminne. Hensikten er at bydelene skal ta vare på og om mulig utvikle disse til allment bruk. Her følger en meget kort beskrivelse av de utvalgte kulturminnene:

Bjerke bydel - Øvre isdam

Fra midten av forrige århundre og helt fram til slutten av 1940-årene var isproduksjon en viktig industri. Øvre isdam ble antagelig etablert i 1920-årene og ble drevet fram til slutten av 1960-årene.

Furuset bydel - skansene på Bakås

Skansene ble antagelig anlagt i begynnelsen av «Den store nordiske krig» 1700-1721 eller tidligere, som et ledd i en forsvarsplan med tanke på mulige angrepsveier helt fra grensen til Sverige. Restaurering vurderes.

Grorud bydel - Stabburet fra Nedre Grorud Gård

Stabburet er antagelig fra 1780-90 og ble i 1994-1996 flyttet til Nordtvet Gård. Stabburet er restaurert og brukes til kulturformål. Oslo Byes Vel har satt opp sitt blå kulturminneskilt på stabburet.

Hellerud bydel - Tveten Gård

Gården har vært både kirkegods og krongods før den kom i privat eie på slutten av 1600-tallet. Nå er den tatt i bruk til kulturformål. Oslo Byes Vel har satt opp sitt blå kulturminneskilt på gården.

Romsås bydel - Bånkall Gård

De første skriftlige spor av gården finnes i biskop Eysteins jordebok fra 1376, men gården er sannsynligvis enda eldre. Gården var kirkegods fram til 1536 og krongods fram til 1662 da den gikk over i privat eie. Nå restaureres gården med tanke på å ta den i bruk til kulturformål.

Stovner bydel - Gamle Rommen skole

Skolen ble bygget i forbindelse med innføring av «Lov om landsalmueskolen» av 1860 og ble brukt helt fram til 1911. Skolen inneholdt også leilighet for en lærerfamilie. Nå er skolen under restaurering og er tatt i bruk til kulturformål.

Groruddalen Historielag er glad for den bevisstgjøring om våre kulturminner som har skjedd i Kulturminneåret 1997, og håper at bydelene har evne og vilje til å følge opp sine målsetninger.

Groruddalen har mange andre kulturminner enn de som er nevnt her, og Historielaget vil fortsette kampen for at flest mulig skal bli bevart for ettertiden.

Prosjekt Aker/Oslo 1948-1998

I Kulturminneåret 1997 ble det gjennomført et enestående samarbeidsprosjekt mellom Groruddalen Historielag og de 6 bydelene i dalen. Dette samarbeidet fungerte så godt at det er besluttet å videreføre samarbeidet under navnet Groruddalens Kulturminnegruppe. Denne gruppen, hvor Hellerud Historielag nå også har sluttet seg til, vil utvikle og gjennomføre aktiviteter som kan fokusere på felles kulturhistoriske verdier.

Det er 50 år siden Aker ble innlemmet i Oslo.

Et prosjekt omkring denne begivenheten vil kunne bli en meget verdifull oppgave for 10. klassene i skolene i dalen. Prosjektet er et ett-årig prosjekt der Groruddalens Kulturminnegruppe bruker første halvår til metodeutvikling, motiveringsopplegg mm.

Andre halvår er gjennomføringsperioden, der elevene utarbeider dokumentasjon om Groruddalens urbanisering, for eksempel ved

- intervju av personer som bodde i dalen før utbyggingen og personer som flyttet til nybyggerstrøkene.
- beskrive og drøfte den formen som boligmassen fikk.
- beskrive det gamle kulturlandskapet og restene etter gammel virksomhet.
- dokumentere utviklingen av industri og transport, herunder forholdet mellom utbygging av kollektivtransport og boligutbygging.
- drøfte resultatet av bydelsinndelingen, herunder ansvarsområdene for et bydelsutvalg.
- drøfte markagrensen og dens betydning for fremtidig utvikling av Groruddalen.
- vurdere kulturlivet før og nå, hvor går vi?

Om hensikten

Hensikten er først og fremst å sette fokus på det som har hendt i den enkeltes nærmiljø gjennom de siste femti år. Groruddalen er et typisk innflyttingsområde, hvor de aller fleste ikke har sine røtter. Vi håper at den enkelte elev gjennom dette prosjektet skal bli bedre kjent med sitt eget nærmiljø.

Om motiveringen

Historielagene og bydelene vil i løpet av sommeren arrangere bydelsdager hvor det vil bli oppført historiske tablåer fremført av ungdommen selv. Dette håper vi vil virke motiverende på elevene.

Om gjennomføringen

Groruddalens Kulturminnegruppe vil frem til sommeren utarbeide detaljert forslag til gjennomføringen. Skolesjefens kontor vil bidra med pedagogisk veiledning og vil arbeide aktivt for at skolene i Groruddalen skal gjennomføre prosjektet.

Om resultatet

Resultatet av elevenes arbeid må munne ut i noe konkret, f. eks. bokutgivelse, utstillinger, læreverk i lokalhistorie for skolene og stoffet må gjøres tilgjengelig i bibliotekene.

Styrets sammensetning

Carsten Asker som ble valgt som varamedlem til styret på siste årsmøte, har dessverre funnet å måtte trekke seg. Nytt varamedlem vil bli foreslått på neste årsmøte, men vi har allerede nå et interessert medlem, Ole A. Lynes, som kan tenke seg å gå inn i styret. Styret har derfor vedtatt at han kan innkalles som observatør fram til neste årsmøte. Valgkomiteen er underrettet.

Litteratur

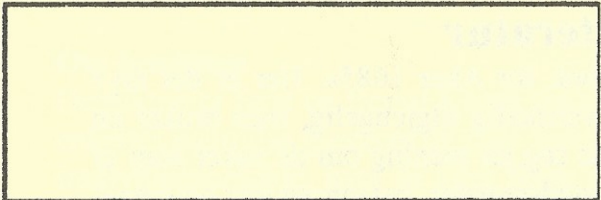
Jeg har i min besittelse «Tingbok for Aker 1685». Her er det mye spennende lesning. Språket er vanskelig tilgjengelig, men bruker en litt tid, lar det seg gjøre å danne seg en mening om de saker som er oppe til doms. Boken har både stedsregister, personregister og emne-register. Dette gjør det lett å finne frem. Alle tenkelig og utenkelige saker har vært behandlet. Også den gang kostet det noe å håndheve loven, noe som fremgår av nedenstående oppstilling på ting avholdt den 13. juli 1685:

«Kongelig Myestets slodzfoeget begierede jndført dend executions-bekostning hand paa de thvende fanger fra Stafvanger som ved Gamelbyen blef justificerede, dessen vdleg, som specialiter blef forkla-ret saaledes, for een thylt wragbord till steylerne betalt ved le-enssmanden = 16 s: for een øxsse som blef slagen ved morderenns Rassmus Kagenns haand efter domenens?? medfor = 16 s: For =2= kramper 8 s: for j (1) spiger til hofuedet at fæste = 4 s: oc spiiger till at slaa bordene fast ned på steylene = 1 ort: Mestermanen betalt for hans justification, afhug hans hofuet, samt høyre haand oc sette paa een pæhl, jtem parteret hans lægem oc lade 4re steylers = 20 rdr: Oc for det quindfolk Martha Klingsshey, som mestermanen kagstrøk betalt ham = 4 rdr»

Spørsmålstegnene ovenfor skyldes at ordet *domenens* er utydelig skrevet. Ved kagstryking blir en person bundet til en pæl og pisket med et visst antall slag.

Tingboken inneholder selvsagt mindre bloddryppende beretninger enn dette og spenner fra leiermålsaker, (førekteskapelig samkvem), nabo-krangel til arvesaker og som vi ser, mord.

Det fremgår ikke hvor boken er å få kjøpt, men jeg antar at bokhandelen Akademika har den. Ved å oppgi nedenstående ISBN nummer kan antageligvis en vanlig bokhandel skaffe den.

B

Returadr.: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud,
0905 Oslo - telefon 22 25 76 32

Vi har nå en komplett samling på 10 årbøker. De første årene ble det utgitt en årbok annet hvert år, men fra og med 1991 har vi gitt ut en årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt, og slik vil det alltid være. Vi har et spesialtilbud til de som ikke har en komplett samling: Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene portofritt for kun kr. 100,- pr stk.

Bestilling

Ja, takk jeg bestiller følgende: (kryss av)

☐ Årbok 1985	☐ Årbok 1987	☐ Årbok 1989/90
☐ Årbok 1991	☐ Årbok 1992	☐ Årbok 1993
☐ Årbok 1994	☐ Årbok 1995	☐ Årbok 1996
☐ Årbok 1997 med hele 160 sider med mange
flotte bilder		

- Jeg ønsker ☐ å få bøkene tilsendt samlet
☐ å få en bok hver måned til hele
bestillingen er effektivt.
☐ jeg bestiller et fast abonnement for fremtidige
årbøker. Abonnementet gjelder til det sies opp.

Oslo, den _____
(underskrift)

Klipp ut denne siden, legg den i en konvolutt og send den til vår adresse:
Groruddalen Historielag P.B 37 Grorud, 0905 Oslo